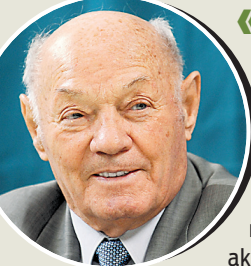

» AZ 1953. NOVEMBER 25-ÉN LEJÁTSZOTT ANGLIA–MAGYARORSZÁG TALÁLKOZÓ MÉRFÖLDKŐ A SPORTÁG TÖRTÉNETÉBEN, PUSKÁSÉK 6:3-AS GYŐZELMÉNEK MEGÍTÉLÉSE MÉGIS ELLENTMONDÁSOS VOLT AZ ELMÚLT HAT ÉVTIZEDBEN

Idézetek a hathárom című Nemzeti Sport Magazinból

« SEBES GUSZTÁV
a válogatott szövetségi kapitánya
„Felhívtam Rákosit, mondtam, hogy beszélni akarok vele. Fogadott. Azt mondta: »Magának nem volt joga lekötni a meccset!«
»Akkor pedig én nem tudok eredményesen dolgozni!« – válaszoltam. »De mi lesz, ha kikapunk?« – kérdezte. »Az előfordulhat, de az 1936-os 6:2-es vereség aligha ismétlődhet meg!« – mondtam erre. Próbáltam meggyőzni, hogy a mérkőzés jó ellenpropagandája lenne a vasfüggöny legendának. Jövőre revánst adunk... – magyaráztam. Beleegyezett.”

« BUZÁNSZKY JENŐ
az Aranycsapat jobbhátvédje
„Ma az edzők fűtyölnek, dudálnak, mutogatnak, szoktammondani, mint Rommel a sivatagban, hogy hát így, úgy, amúgy, pedig a játékos nem ér rá odafigyelni, mert akkor a labda elmegy mellette.
Akkorban a csapatkapitány a legjobb játékos volt, az egyúttal a válogatottban is. Nálunk a Puskás. Sebessel délelőtti megvolt a taktikai értekezlet, de amikor a bíró befelűti a sípjába, lejárt az edző mandátuma. Puskás körülbelül tíztizenöt percig figyelte szó nélkül, melyik az ellenfél gyengébb oldala, aztán jelzett a csapatnak. Ha a balt mondta, akkor a Budai–Kocsis-jobbászárnyat erősítettük, ha a jobbat, akkor a bal oldalra tudtunk.”

« GROSICS GYULA
az Aranycsapat kapusa
„Örök szerencsés embernek tartom magam, hogy annak a csapatnak a tagja lehettem, amely végigverte a világot, és amely minden fontos és kevésbé fontos mérkőzést megnyert – a legfontosabbat azonban elvesztette. Az ötvenégyes svájci világbajnoki döntő bennem érzelmileg elnyomja annak a gyönyörű időszaknak a sikereit. Erősebb a hat háromnál is, mindennél erősebb.”

« VÁRHIDI PÁL
az Aranycsapat londoni csereembere
„A második félidőre nem maradt más nekünk, tartalékoknak, mint tapsolni a többieknek. Nekem huszonegy évesen nagy jutalom volt, hogy ott lehettem az Aranycsapatban. Később tiszser játszottam a válogatottban, de vagy ötvenszer üttem a kispadon, odaszögeztet a Buzánszky, Lóránt, Lantos hármas, nem tudtak megsérülni.”

« SZEPESI GYÖRGY
a Magyar Rádió riportere
„Egy sorban volt a helyem a királyi páholytól, attól körülbelül huszonöt méterre. A tizenhatos számú szék volt az enyém, a tizenötös a német riportéré, Rudi Michelé, a tizenhetes pedig a belgáé. A német nem tudóstotta a teljes meccset, csak a szünetről, így az első félidőben ott ült mellettem, és – mint később mondta nekem – azt hallgatta, hogy milyen tempóban követték. Na, ebben felülmúltuk a Pluhárákat. Nekik még kétszáznyolcvan a zősebbességük, mi már háromszáznyolcvanégy száz szót ki tudtunk mondani egy perc alatt.”

« JACKIE SEWELL
az angol csapat egyetlen élő tagja
„Állítom, nem mi voltunk rosszak, hanem ők csodálások. Sohasem láttam az övéknél jobb csapatot. Hihetetlen volt, ahogy mozgogtak, úgy passzoltak ki miniket, ahogyan akartak. Kis területen csinálták a háromszögeleéseket, leadták a labdát, és már indultak, mert tudták, hogy kapják vissza. Ma már mindenki erre törekszik, akkoriban azonban nem csinált ilyesmit rajtuk kívül senki. Hogy gölt rúgtam? Az volt az egyetlen pillanata a meccsnek, amelyet valamennyire élvezni tudtam.”

AZ ÉVSZÁZAD MÉRKŐZÉSE – HATVANADIK ÉVFORDULÓ

A valóság ezer arca

AZ ÖTVENES ÉVEK BOLDOG PILLANATA, a világ egyik legjobb csapata, a szövetségi kapitány zseniális taktikája, a politika kétélű csodafegyvere és az angolok nagy tanulsága

Csillag Péter »

Ha rendező állította volna be, a jelenet akkor sem tudná hitelesebben visszaadni a boldogságot, amelyet a 63 jelentett 1953-ban. A fényképen utcai hangszóró előtt összeverődött tömeg, jól látszott egyetemista, bajszos öregúr, nyakkendőös hivatalnok, sálba bugyolált kislány, pöttöm szőke kislány, köteg venyigét szorongató ember, sarló-kalapáscsós úttörő, kalapos asszonyka, és az arcokról sugárzó öröm elárulja, éppen gölt lőtt a magyar válogatott.

Így pontosabb: az arcokról sugárzó határtalan öröm. Az ötvenes évek behatárolt, rideg és szűk levegőjű Magyaror-

szágn az angol csapat legyőzése több volt a pályán elért sportsikernél.
„Nekünk a demokrácia nem a népi demokrácia, hanem az Aranycsapat volt. Ha nyertek, a sikert mindenki a magának is hitte” – fogalmazta meg mindezt az évfordulóra kiadott, *hathárom* című Nemzeti Sport Magazinban egy olvasónk, Katona Mihály, akinek személyes szőke kislány, köteg venyigét szorongató ember, sarló-kalapáscsós úttörő, kalapos asszonyka, és az arcokról sugárzó öröm elárulja, éppen gölt lőtt a magyar válogatott.

A legvidámabb barakik egy délutánra 1953-ban is boldog volt Magyarországon

szágn az angol csapat legyőzése több volt a pályán elért sportsikernél.
„Nekünk a demokrácia nem a népi demokrácia, hanem az Aranycsapat volt. Ha nyertek, a sikert mindenki a magának is hitte” – fogalmazta meg mindezt az évfordulóra kiadott, *hathárom* című Nemzeti Sport Magazinban egy olvasónk, Katona Mihály, akinek személyes szőke kislány, köteg venyigét szorongató ember, sarló-kalapáscsós úttörő, kalapos asszonyka, és az arcokról sugárzó öröm elárulja, éppen gölt lőtt a magyar válogatott.

Aztán háromnegyed évvel később kiderült, a verhetetlen labdarúgó-válogatottért rajongó, a budapesti visszavágón az angolok 7:1-es kikapott a Népstadionban 92 ezres létszámban ünneplő tömeg túlzott feltétellese visszautált. Miután Bernben a csapat elvesztette legfontosabb mérkőzését, a világbajnoki döntőt az NSZK-val szemben, sokan úgy érezték, csúnyán át lettek verve. És szervezők a tüntetések, törek a kirakatok, borult a villamos – mondják, az már 1956 előzele volt.

Nehéz egyszerűen, tárgyilagosan és józanul írni arról, ami 1953. november 25-én, szerda délután történt a Wembley Stadionban. A tiszta emlékeztet nemcsak a siker akkori politikai felhasználása, va-

Az Evening Standard magyar nyelvű címmel közölt cikket a másnapi számban: „Micsoda csapás”

lamint a svájci világbajnokság csalódása, majd 1956 után a Puskás Ferenc, Kocsis Sándor és Czibor Zoltán disszidálásából fakadó torz megítélés nehezíti, hanem az utóbbi húsz év intézményesített nosztalgiaja is, amely talán éppen az előző évtizedek elhallgatását igyekszik kompenzálni. Pedig a szép szavak, a magasatos jelzők stímmelnek a Grosics – Buzánszky, Lóránt, Lantos – Boszisk, Zakariás – Budai II, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Czibor felállításban kezdő, majd a hajrára Grosics cseréjeként Gellér Sándort szerepeltető csapat világraszóló győzelmet aratott Angliában, tagjait okkal nevezzük a magyar futball legendáinak, teljesítményükről nem szabad másként szólni, csak a legnagyobb tisztelet és elismerés hangján. Érdemes megnézni a mérkőzés felvételét, ha nem a mai Bajnokok Ligája-tempó igényével ülünk le a képernyő elé, a káprázatos élményben lehet részünk. Nem túlzás, az amúgy is a világ egyik legjobb csapatának tartott válogatott ihletett pillanata volt a londoni, hirtelen a szemünkbe ötlék, miről is beszélnek a

Jellemző stadionkép egy korabeli NB I-es mérkőzésről – a politika alaposan belekönyökölt a futballba

Az angol válogatott megtanulta a magyaroktól kapott leckét: a londoni mérkőzés vesztese, Alf Ramsey szövetségi kapitányként 1966-ban világbajnoki aranyéremre vezette a csapatot

játszó balfedezet, Zakariás József hátratólása a három védő közé, átadva Boszisk Józsefnek a támadásépítés feladatát, és lehetőséget biztosítva a szélek kihasználására. A magyar bal oldalán érkező Stanley Matthews semlegesítésében a balhátvéd Lantos Mihály jelentős segítséget kapott a balszélső Czibor Zoltántól (ez Mándi Gyula edző „húzás” volt), ám a kööttségeket felülírta a legfontosabb, egyben legmerészebb elv: nincs kötöttség. A harmadik gól előtt a Puskásnak a jobbszélső helyéről gólpasszt adó Czibor elkészülése pontos jele annak, miért tartják az Aranycsapatot a később az Ajaxnál és a holland válogatottnál kiteljesedő totális futball szellemi forrásának.

És ha már a hatásokról beszélünk, nem mehetünk el szó nélkül a mellett, hogy mit jelentett Angliának a 6:3-as vereség. A hónap elején megjelent, ajánlétként a mérkőzés DVD-felvétel is tartalmazó százdoláros *hathárom* Nemzeti Sport Magazin egyik célja, hogy az

angliai tanulmányt során gyűjtött információk, dokumentumok segítségével rámutasson: a mérkőzés nem csak a magyar tudatba épült be mélyen. Csak János londoni magyar nagykövet mesélte el egy személyes történetét: „Vagy tíz éve történt, hogy a világ egyik legnagyobb biztosítárságának angol vezérigazgató-helyettesével beszélgettem, aki azt mondta: »Itt vagyunk mi, angolok, akik elvesztettük a gyarmatbirodalmunkat, és azt hittük, ezzel a világ sorsfordító ügyei lezárdeződtek, túl nagy sokk már nem érhet bennünket. Erre jött a magyarok elleni vereség, a hat három, és kiderült,

kaphatunk még nagy pofont.« Vagyis ugyanazon a szinten kezelte az ötvenhárom kudarcot, mint a gyarmatbirodalom elvesztését.”

A kilencvenes hazai veretlenség elvesztését súlyos csapásként élte meg Anglia, egyáltalán rögvest igyekezett belőle a tanulságot leszűrni. A Daily Mirrorban meghirdetett, „Mentsük meg a futballunkat!” ötletpályázatra 13 300 levél érkezett, szinte nem volt angol lap, amely ne a magyar példa követését hangoztatta volna. És a leckét meg is tanulata az angol futball: a válogatási rendszer reformjával, a labdás edzések népszerűsítésével, a beemelekés jelentőségének felismerésével, a Hidegkuti-féle középcsatár-pozíció átvételével és számok egyéb lépéssel (például az avított futballdresszek lecserelésével a Bosziskékon látható kényelmes fajtára) bizonyították, komolyan gondolták a magyar minta átültetését. A legfontosabb megállapítás azonban valószínűleg az, amelyet David Barber, az Angol Labdarúgó-szövetség történeteinek mondott ki: „Késégtelen tény, hogy a magyaroktól elszenvedett londoni kudarc jelentette az első lépést az úton, amely az 1966-os vb-aranyéremhez vezetett.”

És zárjuk is ezzel a biztatással a cikket, hiszen ha a fájdalmas vereség a nagy sikerek alapja, nem kérdés: a magyar futball csodás jövő elé néz.

Csak János londoni magyar nagykövet is tapasztalta, még él az angolokban a sorsfordító meccs emléke

A Puskás-csel

A Népsport másnapi leírása a magyar csapat harmadik góljáról: „A 25. percben Budai II szökésével a mozgékony Czibor a jobbszélen fut el lendületesen, jobblábás beadás Puskás elé került. A balösszekötő a hatos sarkán leveszi a labdát, aztán bal lábbal óriási erővel fejmagaságban a bal sarokba bombázza. 3:1.”

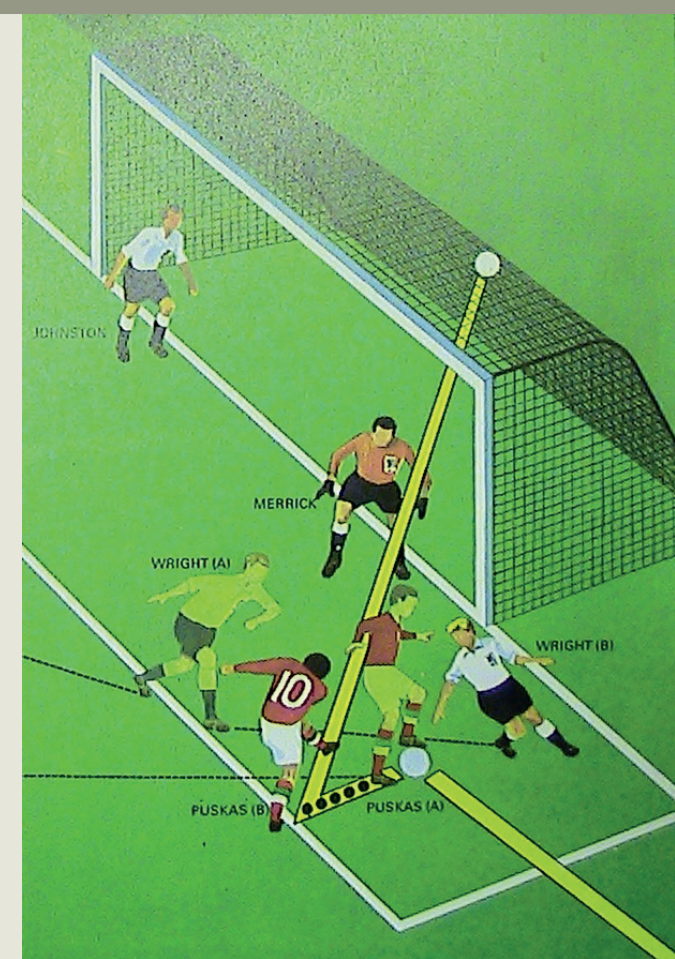
Sebes Gusztáv Az örömkö és csalódások című visszaemlékezésében ezt írja: „(...)Puskás szökéti a jobbszélen száguldo Czibort, ő továbbra is a jobbösszekötő helyén rohan előre, 6-8 méterre az angol kaputól visszakapja a labdát Czibortól, egy megfogó csellel becsapja a ráfűtő Wrightot, és éles szögből bevágja a labdát a – kapus által jól fedezett – rövid sarokba. 3:1.”

Egy megfogó csellel...

Sem Feleki, sem Sebes nem tér ki külön a gól zsenialitására – olybá tűnik, mintha akkoriban ez természetes lett volna. Azért tegyük egy utazást az öt és feles mélyére, Esterházy Péter regényének elcsésmét kicsit módosítva. Czibor beadásátán labda az átvétel után Puskás lába alá került, nem volt hely rögtön löni, ebből született a visszahúzás a labdát a gól. Tanulhatatlan és taníthatatlan megoldás. Kis-pályás csel, nagy pályán. Hát igen: Puskás még

a grundok világában nőtt fel Kispesten, az úgynevezett Városi házak környékén, ahol többek között jó barátjával, Bosziskkal sötétedésig fut el lendületesen, jobblábás beadás Puskás elé került. A balösszekötő a hatos sarkán leveszi a labdát, aztán bal lábbal óriási erővel fejmagaságban a bal sarokba bombázza. 3:1.”

Egy megfogó csellel...

« BILLY WRIGHT
az angolok csapatkapitánya, az Arsenal későbbi edzője
„Játékosaim rajongtak Puskás góljáért. Káján kolykók voltak. Akárhányszor leültünk meccsetek elemezni, az Anglia–Magyarország filmje vezette a kívánságlistát. Látni ahogy a főnököt szégyenbe hozza Puskás, a színház csúcspontját jelentette nekik. Ám bármily megalázó volt számomra végignézni újra és újra, amint elhúzik a másik irányba, csodálatom pillanatra sem szűnt meg Puskás iránt.”

« MÁNDI ATTILA
Mándi Gyula Aranycsapat-edző fia
„Tizenhat éves gyereként én is ott sertepertéltem az edzéseken a londoni út előtt, és egy alkalommal odakilált nekem Puskás Őcsi, hogy »Na, Attila, lássuk, mekkorát tudsz belerúgni«, és azzal felém passzolta a labdát. De direkt a bal lábamba! El tudja képzelni, hogy néz háromezer ember, és Puskás vizsgáztat. Persze hogy kirúgtam a bal lábammal a jobbot... Erre ő odakilált apámnak: »Gyula bácsi, magát megcsalta a szép szőke felesége, ez az ügyetlen gyerek nem lehet a magáé!«

« ANDY ROXBURGH
az UEFA korábbi szakmai igazgatója
„Nem lehet összevetni különböző korok csapatait. Az ötletek beépülnek a közös tudatba, és segítik a későbbi csapatokat is. Nem mondhatom, hogy az Aranycsapatnak van mai megfelelője, de például a Barcelona vagy a spanyol válogatott ugyanúgy a pozitív labdarúgókra építő, kockázatvállaló felfogást képviseli, mint az akkori magyar válogatott.”

« GEOFFREY GREEN
korabeli tudósítása a Times hasábján
„Szézzeren voltak tanúi az istenek alkonyának. Nincs értelme leírni, mert nem igaz, hogy gyengék voltak az angolok. De itt, a Wembley bársony gyepén idegenek találták magukat egy idegen világban, a vörös szellemek világában, ahol cseresznyeszínű mezükben szédültek sebességgel, ragyogó tehetséggel és lehengerlő céltudatossággal suhogtak a magyarok. Így íródott hát a történelem. Angliát minden ponton felülmúlták, a földön, a levegőben és taktikailag is. Az angol futball büszke lehet a múltjára. De most már új jövőre kell virradnia.”

« GEORGE LABOUCHERE
a brit kormány 1953-as budapesti követe
„Jól megfontolt álláspontom szerint habár túlzás lenne tragédiaként felfogni egy végső soron futballvereséget, amíg nem vagyunk képesek győzni, de legalább megőrizni tartásunkat efféle versenyen, helyesebben tennünk, ha kerül-nénk a sporttálálkozókat azokkal az országokkal, amelyek propagandahálózata a mi tekintélyünket igyekszik rombolni. Ez nem szolgálja politikai céljainkat.”

« DZSUDZÁK BALÁZS
a magyar válogatott játékosa
„Hogy mit jelent számomra az Aranycsapat? Büszkeséget és egy kis irigységet, hogy nekik összejött, nekünk meg egyelőre nem. De azon dolgozunk, hogy ha nem is az ő szintjüket elérve, de igenis nekünk is sikerüljön kijutni egy jeles eseményre.”

« EPERJES KÁROLY
a 6:3. avagy játsz újra Tutti című mozifilm főszereplője
„A bemutató után kíváncsi voltam, mit szólnak az Aranycsapat tagjai a filmhez... Mit mondjak, nem panaszkodtak, ahogy kivettem a szavaikból, örültek, hogy én lettem a főszereplő. Hogy melyik a kedvenc jelenetem? Nem tudnék egyetlen kiválasztani, az egészet, úgy, ahogy van, nagyon szeretem. Ha csupán ez a film és szerep jelentené is a pályámat, már érde-mes volt élnem.”